

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1115/2015, ECLI:CZ:NS:2015:3.TDO.1115.2015.1

Číslo: 2/2016

Právní věta: K okolnostem zvlášť přitěžujícím postačí u dokonaného trestného činu zavinění z nedbalosti ve smyslu ustanovení § 17 písm. a) a b) tr. zákoníku, nestanoví-li zákon jinak. Naproti tomu u pokusu trestného činu se úmysl pachatele (§ 15 tr. zákoníku) musí vztahovat též k zákonným znakům kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, tj. ke zvlášť přitěžujícím okolnostem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.09.2015

Spisová značka: 3 Tdo 1115/2015

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pokus trestného činu, Zavinění

Předpisy: § 15 odst. 1 tr. zákoník
§ 17 tr. zákoník
§ 21 odst. 1 tr. zákoník

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného F. K. proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 To 143/2015-114, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 2 T 11/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 18. 3. 2015, č. j. 2 T 11/2015-98, byl obviněný F. K. uznán vinným pokusem přečinu úvěrového podvodu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku [tj. zákona č. 40/2009 Sb., účinného od 1. 1. 2010 (dále jen „tr. zákoník“)] k § 211 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku na skutkovém základě, že „dne 3. 4. 2014 v P., na pobočce K. b., a. s., na adrese G. ulici, při své žádosti o poskytnutí úvěru ve výši 250 000 Kč od společnosti K. b., a. s., IČ ..., se sídlem P. 1, Na P. 969, vědomě uvedl v rozporu se skutečností, že je zaměstnán u společnosti T., s. r. o., IČ ..., se sídlem P., B. nám. 17/21, jako obchodní zástupce a jeho čistý měsíční příjem činí 33 523 Kč, o čemž předložil falešné potvrzení o výši příjmů, ačkoli v této společnosti nikdy nepracoval, přičemž úvěr nebyl ze strany banky poskytnut vzhledem k odhalení podvodného jednání pracovníky banky“. Za to byl obviněnému podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání patnácti měsíců,

jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let.

2. O odvolání obviněného proti předmětnému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 To 143/2015-114, jímž je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 18. 3. 2015 [§ 139 odst. 1 písm. b) cc) tr. ř.].

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozhodnutí odvolacího soudu napadl obviněný F. K. následně dovoláním, v němž uplatnil důvod uvedený v ustanoveních § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

4. V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel připustil, že spáchal dokonáný přečin úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1 tr. zákoníku. Nesouhlasí však s právní kvalifikací stíhaného skutku jako pokusu přečinu úvěrového podvodu podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku.

5. Vychází z toho, že ve vztahu k těžšímu následku podle odstavce 4 ustanovení § 211 tr. zákoníku, tj. způsobení větší škody, nebylo jeho jednání zahrnuto zaviněním v zákonem požadované formě. Soudům vytkl, že na posuzovaný případ nesprávně aplikovaly zásadu stanovenou v § 17 písm. a) tr. zákoníku, podle níž se k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, pokud jde o těžší následek, přihlédne i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že trestní zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné. Podle názoru dovolatele lze tuto zásadu uplatnit jenom v případech, kdy je následek jako formální znak obsažen již v základní skutkové podstatě trestného činu a kvalifikovaná skutková podstata pak stanovuje následek těžší.

6. V uvedené souvislosti poukázal na to, že základní skutková podstata přečinu podle § 211 odst. 1 tr. zákoníku žádný následek v podobě způsobení škody nestanoví. K jejímu naplnění postačuje uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů, případně zamlčení podstatných údajů při sjednávání úvěrové smlouvy. Dovolatel dovozuje, že v případě pokusu trestného činu úvěrového podvodu v jeho kvalifikované skutkové podstatě by musel být dán též jeho úmysl způsobit uvedeným jednáním škodu jako takovou. Není-li tento úmysl provedeným dokazováním zjištěn, nelze mu přičítat nedbalostní zavinění ve vztahu k způsobení větší škody jako těžšího následku podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku, jak učinily soudy obou stupňů. Dovolatel zdůraznil, že v řízení před soudy nebyla vyvrácena jeho obhajoba, podle níž chtěl úvěr použít na rozšíření svého podnikání, což by v budoucnu přineslo odpovídající navýšení jeho příjmů, které by mu umožňovaly splátky úvěru řádně a včas hradit; tedy že nechtěl způsobit bance žádnou škodu a s jejím možným vznikem nebyl ani srozuměn. Odmítá závěr soudů, že si musel být vědom toho, že jeho finanční situace není taková, aby mu dovolovala dostát svým závazkům vyplývajícím z uzavřené úvěrové smlouvy. V uvedené souvislosti připomněl, že není notorickým neplátcem nebo dlužníkem, když proti němu v minulosti byla vedena pouze jedna exekuce pro zaplacení částky 1800 Kč. Tehdy se však jednalo o jeho administrativní pochybení spočívající v nezaplacení povinného odvodu, po jehož zjištění dlužnou částku okamžitě uhradil.

7. V návaznosti na výše rekapitulované námitky dovolatel závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 To 143/2015-114, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

8. Opis dovolání obviněného byl samosoudkyní soudu prvního stupně za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. zaslán dne 7. 8. 2015 k vyjádření nejvyššímu státnímu zástupci. Do zahájení neveřejného zasedání však dovolací soud neobdržel vyjádření nejvyššího státního zástupce k dovolání ani žádný jiný přípis, jímž by deklaroval zájem tohoto svého práva, jakož i práva vyplývajícího z ustanovení § 265r odst. 1

písm. c) tr. ř., využít. Na tomto místě je třeba připomenout, že vyjádření nejvyššího státního zástupce k dovolání obviněného či naopak vyjádření obviněného k dovolání nejvyššího státního zástupce není podmínkou pro projednání podaného dovolání a zákon v tomto směru nestanoví žádnou lhůtu, jejíž marného uplynutí by dovolací soud byl povinen vyčkat.

III.

Přípustnost dovolání

9. Obviněný F. K. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroků rozhodnutí soudu, které se ho bezprostředně dotýkají. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

10. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé, a směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) obviněného proti rozsudku uvedenému v ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., kterým byl uznán vinným a byl mu uložen trest.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit, zda konkrétní důvody, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který odkázal. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, odst. 3 tr. ř.).

12. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. S poukazem na uvedený dovolací důvod se tedy není možné domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Zjištěný skutkový stav věci, kterým je dovolací soud vázán, je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. To znamená, že dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku a rozveden v jeho odůvodnění, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

13. Pokud dovolatel argumentoval tím, že předmětný skutek ve skutečnosti neměl být právně posouzen jako pokus trestného činu úvěrového podvodu v kvalifikované skutkové podstatě podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku, a to pro nedostatek úmyslného zavinění ve vztahu ke způsobení větší škody (§ 138 odst. 1 tr. zákoníku), jde o námitku, kterou lze z hlediska použitého dovolacího důvodu považovat za právně relevantní. Po stránce věcné jí však nelze přiznat opodstatnění.

14. Skutková zjištění, jimiž byl Nejvyšší soud při svém rozhodování vázán, lze stručně shrnout tak, že

obviněný dne 3. 4. 2013 na pobočce K. b., a. s., v G. ulici v P. žádal o poskytnutí úvěru na částku 250 000 Kč. Aby dosáhl zamýšleného cíle, tj. získal požadovanou hotovost, účelově uvedl v žádosti nepravdivé údaje o svém zaměstnání a čistém měsíčním příjmu ve výši přesahující 33 000 Kč, o němž předložil i falešné potvrzení. Činil tak s vědomím, že pokud by druhá smluvní strana byla obeznámena s jeho reálnou finanční situací, úvěr by mu s největší pravděpodobností neposkytla. Úspěšnou realizaci jeho záměru zhatila pouze ostražitost pracovníků banky, kteří jeho podvodné jednání odhalili dříve, než došlo k uzavření smlouvy a k vyplacení úvěrových prostředků. Soud na základě obsahu provedeného dokazování zároveň dovodil, že obviněný v rozhodné době nemohl počítat s žádnou konkrétní okolností, která mu v budoucnu umožní poskytnutý úvěr řádně a včas splácet (viz str. 3 odůvodnění rozsudku).

15. Nejvyšší soud na tomto místě poznamenává, že za takovou konkrétní okolnost zásadně nelze bez dalšího považovat pouhé vnitřní (ničím nepodložené) přesvědčení pachatele o tom, že se mu podvodně vylákané úvěrové prostředky podaří vhodně investovat např. do svého podnikání, a jeho finanční situace se v důsledku toho zlepší natolik, že pro něj nebude problém dluh splatit. V typově obdobných případech se totiž logicky dovozuje, že pachatel si dokáže představit a současně může – alespoň s jako možnou – počítat též s eventualitou, že se jeho podnikatelský záměr nezdaří, splátky (zde navíc z podvodně vylákaného úvěru) nebude schopen hradit, v důsledku toho negativně zasáhne do majetkové sféry postižené bankovní instituce, kterou poškodí o částku ve výši odpovídající některé z kvalifikovaných skutkových podstat ustanovení § 211 tr. zákoníku, a pro případ způsobení takové škody je s tím srozuměn [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku].

16. V posledně uvedeném směru tudíž nelze akceptovat právní úvahy soudů obou stupňů, prezentované v odůvodněních napadených rozhodnutí, podle nichž ve vztahu k těžšímu následku (tj. způsobení větší škody) bylo jednání dovolatele zahrnuto pouze nedbalostním zaviněním [§ 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku]. Konstrukce, že dovolatel toliko „bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že splátky bude hradit“, především vůbec nemá oporu v soudy zjištěném skutkovém stavu věci, naopak je s ním ve flagrantním rozporu.

17. Na straně druhé je však – s ohledem na výše uvedené – nutno konstatovat, že zmíněná vadná úvaha se v konečném důsledku neodrazila v jinak správném právním závěru soudu prvního stupně vtěleného do výroku rozsudku, že úmyslné jednání dovolatele mimo jiné bezprostředně směřovalo ke způsobení větší škody. Právní posouzení stíhaného skutku jako pokusu trestného činu úvěrového podvodu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 211 odst. 4 tr. zákoníku je proto věcně správné.

18. Dovolateli lze v obecné rovině přisvědčit v hmotněprávním názoru, že pokus úmyslného trestného činu s tzv. kvalifikovanou skutkovou podstatou není možný, je-li použití vyšší trestní sazby opíráno o presumpci nedbalostního způsobení těžšího následku, byť porušujícího tentýž druhový objekt, jaký je předmětem ochrany v základní skutkové podstatě (zde majetková práva a vztahy). Je tudíž pravdou, že soud druhého stupně se v odvolacím řízení s argumentací obviněného vypořádal na str. 2 odůvodnění napadeného usnesení způsobem, který rozhodně akceptovat nelze. Navzdory tomu však samotný výrok svého rozhodnutí de facto nezatížil vadou, která by měla za následek nesprávné právní posouzení skutku podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (tj. ve smyslu jeho věcné správnosti), pro kterou by napadené rozhodnutí nemohlo obstát a bylo by třeba je zrušit. Dovolání jen proti důvodům rozhodnutí přitom není přípustné (§ 265a odst. 4 tr. ř.).

19. Proto Nejvyšší soud rozhodl o dovolání obviněného F. K. tak, že je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.